

## **BAB 1 PENGENALAN**

### **1.0. PENDAHULUAN**

Terjemahan merupakan satu aktiviti yang telah berkembang sejak dari dahulu lagi dan telah mengalami beberapa perubahan halatuju dan konsep. Zaman sebelum Linguistik, pendekatan terhadap ilmu terjemahan memperlihatkan kecenderungan kepada terjemahan harfiah dengan bebas, terjemahan setia dengan cantik dan terjemahan tepat dengan semula jadi. Perbezaan pendapat ini timbul apabila masalah penekanan sesuatu hasil terjemahan itu patut diberikan kepada penulis atau pun pembaca dan teks sumber atau pun teks sasaran. Kemunculan Linguistik moden telah memperkenalkan pendekatan yang memberikan penekanan umum kepada pembaca iaitu untuk memaklumkan pembaca secara berkesan dan berpatutan.

Fungsi terjemahan secara umumnya adalah untuk melahirkan satu teks terjemahan ke bahasa sasaran yang sehampir tepat dari teks bahasa

sumber. Proses ini tidaklah semudah yang difikirkan memandangkan dua bahasa yang berbeza tentu sekali mempunyai perbezaan dari banyak aspek terutamanya latarbelakang masyarakat sesebuah bahasa itu dari segi kebudayaan, adat resam, struktur sosial, keagamaan dan kepercayaan-kepercayaan.

Kajian ini akan melihat dan mengkaji strategi terjemahan bahasa kiasan dari bahasa Jepun ke bahasa Melayu. Sampel kajian ini ialah 3 bab mengandungi 110 episod ( iaitu keseluruhan novel ) novel Kokoro dan versi bahasa Melayunya bertajuk Kalbu.

### **1.1. PRINSIP PENTERJEMAHAN DAN BAHASA KIASAN**

T.H.S. Cape dalam Newmark (1994 : 60) telah menyenaraikan 12 prinsip-prinsip terjemahan di dalam *The Art Of Translation* dan boleh dianggap sebagai prinsip terjemahan secara keseluruhannya. Untuk kajian ini 4 ciri daripada 12 ciri-ciri itu akan dibincangkan sebagai premis penterjemahan bahasa kiasan dalam kajian ini.

- i. Terjemahan mesti menyajikan buah fikiran teks asal.

Proses terjemahan adalah satu proses menggantikan teks dalam satu bahasa kepada satu teks dalam bahasa yang lain (Catford, 1996 : 1).

Penggantian teks ini melibatkan bahasa yang asal yang ditukar kepada bahasa sasaran tetapi mesej atau utusan yang terdapat di dalam teks asal semestinya dikekalkan supaya apa sahaja buah fikiran dan pandangan yang ingin disampaikan oleh teks asal itu diterjemahkan. Penterjemah tidak seharusnya menambah idea-idea atau mesej-mesej yang tidak ada di dalam teks asal kerana tugas dan tanggungjawab seseorang penterjemah adalah cuba menyampaikan cita rasa budaya teks bahasa sumber dengan menggunakan bahasa kedua dan istilah-istilah tempatan untuk membawa kesan yang sehampir seperti pembaca asal.

Teori terjemahan memberikan sedikit wawasan terhadap hubungan antara pemikiran, makna dan bahasa (Newmark, 1992 : 31). Sesuatu hasil penulisan itu adalah daripada pemikiran penulis yang menyalurkan pemikirannya itu yang berbentuk makna dan bahasa yang digunakan dengan pelbagai cara dan di antaranya ialah dengan penggunaan bahasa kiasan. Makna dan bahasa kiasan di dalam teks asal itu telah ditentukan penggunaannya oleh sesebuah masyarakat itu. Di sini mungkin peranan penterjemah adalah menterjemah makna dan bahasa kiasan teks asal dengan pelbagai cara tetapi mesej atau utusan mesti dikekalkan. Demikian menurut Larson (1984) seperti yang dinyatakannya,

*..the goal of a translator is to translate the meaning (message) of the source text into the natural forms of the receptor language.*

(Larson, 1990 : 251).

- ii. Terjemahan harus mempunyai gaya penterjemahan.

Gaya penterjemahan perlu betul diikuti supaya sesuatu terjemahan itu tidak kekok dan bersifat sejadi dan semula jadi. Ini diperolehi apabila terjemahan sesuatu makna perkataan itu dipindahkan secara lancar. Ini telah ditekankan oleh Catford yang menyatakan bahawa,

*In translation, there is substitution of TL (Translated Language) meanings for SL (Source Language) meanings: not transference of SL meanings into the TL.*

Catford (1965 : 42)

Jika masalah pemindahan makna literal ini berlaku di dalam penterjemahan bahasa kiasan yang mempunyai makna yang terselindung, dan tentulah terdapat masalah salah terjemah. Sebaliknya makna sesuatu perkataan seharusnya digantikan dengan makna yang sesuai dengan konteks teks sasaran. Dengan ini makna dan bahasa kiasan bahasa sumber dapat disalurkan dengan tepat dan sesuai dengan kehendak gaya penterjemahan bahasa sasaran. Nida dan Taber menyatakan,

*... the reproduction in the receptor language of the closest natural equivalent of the source language messages, first in terms of meaning and second in terms of style .*

Nida and Taber (1969 : 208).



Dengan lain perkataan, terjemahan bahasa kiasan perlu menepati maknanya dahulu dengan melakukan penggantian makna yang sehampir mungkin dan sesuai dengan konteks bahasa sasaran. Apabila keadaan ini diperolehi maka gaya bahasa sumber itu boleh diterjemahkan sekiranya keadaan dan kebiasaan-kebiasaan bahasa sasaran memerlukan. Ini adalah kerana di dalam menjalankan terjemahan bahasa kiasan ada ketikanya kiasan bahasa sumber boleh diterjemahkan dengan menggunakan kiasan bahasa sasaran yang mempunyai makna yang serupa. Walau pun imej dan perbandingan yang digunakan di dalam kedua-dua bahasa itu tidak sama tetapi makna bagi kedua-duanya sepadan.

iii. Terjemahan boleh menambah dan memotong teks asal.

Istilah " menambah dan memotong " di sini bukan pada mesej atau utusan teks asal tetapi kepada bahagian-bahagian yang dianggap tidak relevan dan membazir. Ini dapat dilihat pada bahagian-bahagian yang merupakan pengucapan-pengucapan atau ayat-ayat yang berpusing-pusing dan bertindan. Pengucapan-pengucapan penulis teks asal berbentuk peribadi yang tidak relevan dengan konteks juga boleh dipotong. Ini perlu dilakukan untuk mengelakkan kekeliruan kerana pemahaman tentang dua budaya yang berlainan pasti terdapat perbezaan dari segi penyampaiannya. Oleh itu penterjemah boleh memotong mana-mana bahagian yang difikirkan tidak

penting di dalam budaya teks sasaran asalkan mengekalkan makna dan mesej ayat-ayat tersebut.

Newmark menerangkan,

*....the universal, cultural and individual aspects of language and behavior, the understanding of cultures; the interpretations of texts that may be clarified and even supplemented by way of translation.*

Newmark (1981 : 19)

Aspek penambahan ini juga penting dilakukan kerana bahasa kiasan di dalam bahasa sumber mempunyai imej dan perbandingan yang sangat berbeza dengan bahasa sasaran. Oleh yang demikian sekiranya tiada padanan yang sesuai misalnya, metafora atau simili, maka metafora dan simili teks asal itu perlu dikekalkan dengan ditambahkan penjelasannya untuk memastikan maknanya tidak hilang. Nida memperkenalkan satu teknik yang dipanggil **Teknik Penyesuaian** (*Techniques of Adjustment*) iaitu satu teknik yang membolehkan sesuatu teks asal itu samada dipotong (*subtractions*), ditambah (*additions*) atau diubahsuaikan (*alterations*). Nida berkata,

*The purposes of these techniques are essentially as follows: (1) permits adjustment of the form of the message to the requirements of the structure of the receptor language; (2) produce semantically equivalent structure; (3) provide equivalent stylistic appropriateness; and (4) carry an equivalent communication load. To fulfill these purposes, numerous minor alterations in forms must be made; but radical changes are not to be made merely for the sake of editorial improvements or at the translator's whim or fancy.*

Nida ( 1964 : 226 )

- iv. Terjemahan puisi ( bahasa kiasan ) haruslah dalam bentuk puisi ( bahasa kiasan ).

Fungsi bahasa kiasan adalah untuk memberikan makna secara tidak langsung dengan tujuan untuk memberikan kesan yang mendalam. Selain daripada itu ia juga berfungsi sebagai cara untuk memberi nasihat dan pengajaran dan kadangkala nasihat dan pengajaran ini akan lebih berkesan dan dapat diterima sekiranya diucapkan secara kiasan. Maka di sinilah sesuatu bahasa kiasan harus dikekalkan di dalam bentuk yang sama. Ini adalah kerana menterjemah sesuatu mesej itu perlu dilakukan secara kiasan apabila keadaan seperti di atas itu sesuai dengan kehendak konteks. Apa yang penting adalah mesej yang hendak disampaikan itu dapat diterima dan difahami oleh pembaca sasaran seperti mana Nida menyatakan,

*...the production of equivalent messages is a process, not merely of matching parts of utterances, but also reproducing the total character of the communication .*

Nida ( 1964 : 120 ).

Daripada perbincangan di atas, jelaslah bahawa terjemahan bahasa kiasan ada ketikanya berbeza sedikit daripada terjemahan-terjemahan biasa yang banyak melibatkan hukum-hukum semantik dan sintaksis. Terjemahan bahasa kiasan perlu mengekalkan buah fikiran teks asal dengan mengekalkan mesej atau utusannya, serta memerlukan gaya terjemahan

yang sesuai, kebolehan untuk menambah dan memotong mana-mana bahagian yang tidak relevan dengan konteks dan ada kalanya harus diterjemahkan dengan menggunakan bahasa kiasan di dalam bahasa sasaran.

## **1.2. FAKTOR BUDAYA DALAM BAHASA KIASAN JEPUN**

Keunikan sesuatu bahasa itu lahir daripada budaya penutur bahasa tersebut. Ini adalah kerana ciri-ciri dan sifat-sifat sesuatu bahasa itu amat dipengaruhi oleh kebudayaan masyarakatnya. Hubungan erat di antara bahasa dan budaya ini sangat penting diperhatikan oleh para penterjemah kerana ianya mempunyai kepentingan dalam menjalankan proses penterjemahan.

Seseorang penterjemah melakukan terjemahan dengan tujuan supaya para pembaca yang tidak tahu bahasa berkenaan dapat memahaminya. Oleh yang demikian kerja terjemahan dalam bahasa Jepun itu hanya akan difahami pembaca berdasarkan kepada terjemahan di dalam Bahasa Melayu. Unsur-unsur kebudayaan bahasa sumber perlu difahami dan diteliti sebelum membuat terjemahan memandangkan perbezaan di dalam dua kebudayaan ini jika tidak diberikan perhatian serius akan mengakibatkan perkara-perkara yang tidak diingini berlaku seperti ketidak fahaman terhadap sesuatu terjemahan atau tersalah faham apa yang dibacanya.

Bahasa kiasan banyak digunakan di dalam sesuatu bahasa bukan sahaja bertujuan untuk mencantikkan bahasa itu tetapi ada tujuan-tujuan lain yang tertentu.

### **1.2.1. Penggunaan bahasa kiasan dalam budaya masyarakat Jepun.**

Penggunaan bahasa kiasan dalam budaya masyarakat Jepun sangat meluas sekali. Masyarakat Jepun menganggap penggunaan bahasa kiasan dapat melahirkan perasaan yang sebenarnya dan menyampaikan mesej secara tepat dan berkesan oleh sesiapa yang menggunakan dan mendengarnya.

*Ame no chimata ni furu gotoku ware no kokoro ni namida furu*

(Hujan turun seperti mengalirnya airmata di hatiku)

Daripada bahasa kiasan di atas hujan telah digunakan dalam budaya Jepun sebagai melambangkan perasaan seseorang yang mengambil hujan sebagai perlambangan untuk airmata yang membawa pengertian kesedihan. Ini adalah kerana masyarakat Jepun sangat rapat dengan alam sekitar yang mempengaruhi budayanya dan oleh itu menggunakan unsur-unsur alam semula jadi seperti hujan, sungai, gunung dan sebagainya sebagai bahasa kiasan untuk menyampaikan maksud. Masyarakat Jepun beranggapan

bahawa fenomena alam semula jadi yang menjadi komponen bahasa kiasan merupakan salah satu daripada aspek kehidupan mereka.

Dalam budaya masyarakat Jepun penggunaan bahasa kiasan dalam penulisan telah lama berkembang sejak berkembangnya penulisan novel dan buku-buku dari zaman *Genji Monogatari* lagi. *Genji Monogatari* adalah merupakan karya prosa yang terulung yang dihasilkan dalam sejarah kesusasteraan Jepun. Para penulis Jepun mempunyai kesedaran tentang keindahan alam semulajadi lalu menggunakan unsur-unsur ini untuk membentuk bahasa kiasan dalam penulisan mereka.

### **Faktor Bahan Bacaan**

Masyarakat Jepun sangat gemar membaca dan kegemaran ini tidak terhad kepada novel dan buku-buku sahaja tetapi komik-komik yang dipanggil *manga* (*komik menggunakan watak kartun*) telah mendapat sambutan yang sangat meluas. Penggunaan bahasa kiasan dalam *manga* dapat memberikan makna yang tepat serta mesej yang terkandung di dalamnya sangat mendalam. Contohnya untuk menunjukkan pembelotan digunakan bahasa kiasan *uragiri* yang secara literal bererti menikam dari belakang. Oleh kerana pengaruh *manga* ini meliputi juga orang-orang dewasa secara keseluruhannya pemahaman tentang bahasa kiasan dan penggunaannya sangat penting dalam budaya masyarakat Jepun.

## Faktor alam ghaib

Pengaruh alam ghaib yang terdapat dalam budaya Jepun juga memainkan peranan dalam mempengaruhi pemikiran masyarakat Jepun. Kejahatan seseorang yang tidak terhingga biasanya disebut *akuma no yoo na hito* iaitu orang jahat seperti syaitan, *kokoro wo oni ni suru* merujuk kepada semangat yang kuat ( seperti syaitan ) atau pun *tenshi no yoo na hito* yang bererti orang yang baik hati seperti malaikat. Bahasa kiasan yang berbentuk simili ini memang banyak diamalkan oleh masyarakat Jepun yang merupakan salah satu daripada komponen budaya mereka.

## Faktor masa

Kesedaran terhadap pentingnya masa di dalam kehidupan adalah identiti masyarakat Jepun yang merupakan suatu kemestian kepada setiap orang Jepun untuk menghormatinya. Bahasa kiasan seperti *jikan wa kane ni nari* secara literalnya bermakna masa akan menjadi wang. Maksudnya adalah kalau kita pandai menguruskan masa, tentu kita mendapat keuntungan baik dalam perniagaan atau dalam aktiviti harian. *Jikan wo tsukuru* yang maksud literalnya ialah membuat masa dengan makna sepenuhnya, adalah meluangkan masa untuk membuat sesuatu di waktu yang terlalu sibuk. Biasanya masyarakat Jepun yang sentiasa mengejar masa akan meluangkan masa untuk melayan tetamu mereka atau mencari masa yang sesuai untuk melakukan sesuatu yang di luar rutin harian mereka.

## Faktor alam

Dua pertiga daripada keluasan negara Jepun dipenuhi oleh alam semulajadi seperti gunung ganang, sungai-sungai dan tumbuh-tumbuhan. Iklim sederhana sejuk yang dialami oleh negara Jepun membenarkannya mempunyai empat musim sepanjang tahun. Pemandangan dan perbezaan suasana alam yang dialami dalam keempat-empat musim ini telah memberi ilham kepada syarikat-syarikat untuk menggunakannya sebagai iklan. Iklan-iklan ini sering menggunakan bahasa kiasan daripada pelbagai jenis untuk menarik pelanggan. Contohnya, *sakura no tabi* (pelancongan sakura) sering terdapat di mana-mana. Bahasa kiasan jenis metafora ini bukan sahaja menarik bunyinya tetapi dapat menggambarkan keindahan melihat bunga sakura berkembang pada musim bunga.

Penggunaan bahasa kiasan dalam budaya masyarakat Jepun memang ketara sekali. Daripada faktor-faktor yang dibincangkan di atas tadi, jelaslah bahawa orang Jepun menggunakan bahasa kiasan kerana keberkesanannya untuk menyampaikan mesej dan juga serentak itu dapat melahirkan kekaguman mereka terhadap keindahan alam semulajadi. Mungkin tidak ada sesiapa dalam masyarakat Jepun yang tidak menggunakannya atau mendengarnya.



### **1.3. PENYATAAN MASALAH**

Terjemahan pada umumnya ialah satu proses memindahkan makna daripada satu bahasa dan budaya kepada bahasa dan budaya yang lain. Makna pula boleh disampaikan dengan berbagai-bagai cara, dan salah satunya ialah dengan menggunakan bahasa kiasan

Bahasa kiasan kaya dengan unsur-unsur budaya, maka bukanlah mudah menyampaikan makna berkenaan dengan menterjemahkan bahasa kiasan. Di bawah akan dibincangkan beberapa masalah dalam menterjemah bahasa kiasan khususnya dalam penggunaan imej dan perluasan makna.

#### **1.3.1. Masalah menterjemah bahasa kiasan**

Menterjemah bahasa kiasan bukanlah mudah, kerana melibatkan pelbagai pengaruh dalam budaya sumber dan sasaran. Ini adalah kerana penggunaan imej dalam bahasa sumber boleh disalahertikan apabila melakukan proses penterjemahan sekiranya pemerhatian dan penelitian tidak dilakukan.

#### **1.3.1.1. Penggunaan imej yang khusus kepada bahasa dan budaya sumber.**

Masalah utama ialah penggunaan imej di dalam bahasa sumber yang tidak diketahui oleh pembaca bahasa sasaran yang akan menimbulkan salah tafsiran. Penggunaan unsur-unsur yang berkaitan dengan iklim seperti cuaca " *salji* " dan tanaman " *epal* " ini merupakan unsur-unsur yang tidak diketahui oleh masyarakat Melayu. Bagi orang Jepun apabila membandingkan sesuatu yang putih, *putih seperti salji* dan pipi yang licin dan cantik, *pipi seperti epal*, sering digunakan. Tetapi di dalam masyarakat Melayu imej putih adalah kapas, *putih seperti kapas* dan *pipi bagai pauh dilayang* untuk pipi yang cantik dan licin. Perbandingan yang digunakan di dalam bahasa sumber itu adalah mengikut keadaan dan latarbelakang masyarakatnya dan sememangnya imej-imejnya juga diambil daripada keadaan di sekeliling mereka yang tidak terdapat di dalam masyarakat bahasa sasaran. Oleh yang demikian masalah imej yang tidak difahami oleh pembaca sasaran ini hendaklah ditukarkan dengan menggunakan imej yang terdapat di dalam bahasa sasaran yang seakan-akan sama maknanya.

#### **1.3.1.2. Penggunaan imej yang sama tetapi makna yang berbeza.**

Masalah kedua adalah penggunaan imej yang sama tetapi makna yang berbeza. Sebagai contoh penggunaan perkataan " *kao* " ( muka ). *Kao*

*ga hiroi* ( muka luas ), *kao wo uru* ( menjual muka ) dan *kao wo tsukuru* ( buat muka ). Kalau diterjemah secara literal kesemua makna “ *kao* ” itu menunjukkan imej yang negatif, muka luas mungkin berbentuk ejekan, menjual muka mungkin ingin menonjolkan diri dan buat muka pula melakukan ejekan atau mimikan. Walaupun imej yang digunakan di dalam kiasan bahasa Jepun itu ( *kao* ) sama dengan imej bahasa Melayu ( muka ) tetapi makna yang sebenarnya berbeza. *Kao ga hiroi* adalah menunjukkan seseorang itu amat terkenal di dalam perhubungannya dengan masyarakat, *kao wo uru* pula bererti seseorang membuat sesuatu supaya dirinya terpengaruh di dalam dunia perniagaan dan *kao wo tsukuru* adalah perlakuan mendandan atau bersolek yang mana ketiga-tiga maksud di dalam Bahasa Jepun ini membawa imej yang positif. Masalah imej yang sama tetapi membawa makna yang berbeza juga perlu diselesaikan terlebih dahulu sebelum membuat sebarang kerja-kerja penterjemahan.

#### **1.3.1.3. Penggunaan imej yang berbeza tetapi makna sama.**

Terdapat juga masalah apabila sesuatu imej yang digunakan itu berbeza tetapi mempunyai makna yang hampir sama. Bahasa kiasan Melayu yang berbunyi, *bapa borek anak rintik* dengan *kaeru no ko wa kaeru* ( anak katak adalah katak juga ). Kedua-dua maksud ungkapan di atas itu menjelaskan bahawa sifat, perangai dan kebiasaan yang ada pada seseorang bapa itu biasanya akan dimiliki oleh anaknya. Perbezaannya, di

dalam bahasa Melayu terdapatnya perbandingan yang digunakan agak implisit kerana ada pertalian istimewa antara *borek* dan *rintik* yang menunjukkan makna yang sama manakala di dalam Bahasa Jepun perbandingannya adalah jelas dan terus.

#### 1.3.1.4. Perluasan makna

Selain daripada imej, perbandingan bahasa kiasan juga menghadapi masalah dari segi perluasan makna. Ini adalah kerana di dalam proses memadankan makna akan terdapat masalah-masalah lain seperti penambahan makna, kehilangan makna dan keciciran makna. Masalah-masalah ini terjadi kerana tiada satu perkataan dari bahasa sumber yang mempunyai makna yang tepat di dalam bahasa sasaran. Ini dapat di atasi dengan menjalankan proses yang dinamakan sebagai Analisis Komponen Makna. Analisis Komponen Makna adalah proses di mana perkataan atau objek itu dipecah-pecahkan kepada komponen-komponen maknanya dan dianalisiskan mengikut ciri-ciri istimewanya samada ianya menepati ( + ) atau tidak ( - ) di dalam konteks sesuatu medan makna atau wilayah makna.

Contoh perkataan *musume* – *anak perempuan*. Komponen makna bahasa kiasan bahasa Jepun bagi *musume* (Kamus Kokugo Jiten, 1990, Obunsha, Tokyo) dan anak perempuan adalah seperti berikut:

musume	[	+ perempuan	]
		+ muda	
		- kahwin	
		+ lemah lembut	
		+ sopan santun	
		- pemalu	
		- cantik	

anak perempuan	[	+ perempuan	]
		+/- pemalu	
		+/- cantik	

Ciri-ciri istimewa untuk *musume* adalah seseorang perempuan yang muda yang belum berkahwin, lemah lembut dan bersopan santun. Anak perempuan di dalam Bahasa Melayu tidak semestinya cantik dan mungkin pemalu atau tidak asalkan dia anak perempuan kepada seseorang maka dia boleh dipanggil anak perempuan. Di sini telah berlakunya keciciran makna di dalam penterjemahan bahasa kiasan bahasa sumber.

Di dalam masyarakat Jepun unsur-unsur kiasan di dalam *hana* ( bunga ) agak berbeza dengan bunga di dalam bahasa sasaran. Komponen makna bahasa kiasan bahasa Jepun bagi *hana* dan *bunga* adalah seperti berikut:

Hana  $\left[ \begin{array}{l} + \text{ sakura} \\ + \text{ musim bunga} \\ + \text{ cuaca nyaman} \end{array} \right]$

bunga  $\left[ \begin{array}{l} - \text{ sakura} \\ - \text{ musim bunga} \\ - \text{ cuaca nyaman} \end{array} \right]$

Secara kiasan *hana* dirujuk kepada bunga sakura sahaja dan sebab itu komponen-komponen maknanya melibatkan suasana musim bunga yang tidak terdapat di dalam komponen makna bunga bagi bahasa sasaran. Dengan ini berlakunya kehilangan makna *hana* itu jika diterjemah dengan bunga sahaja ke dalam bahasa Melayu. *Hana* bererti *bunga sakura* adalah lebih tepat.

Penambahan makna juga berlaku kepada unsur kiasan bahasa sumber apabila diterjemahkan. *Ase ga taki no yoo ni nagareru* ( peluh mengalir bagai air terjun ) dengan *peluh keluar menyimbah-yimbah bagai air terjun*. *Nagareru* ( mengalir ) dan simbah mempunyai komponen makna seperti berikut:

Nagareru  $\left[ \begin{array}{l} + \text{ deras} \\ + \text{ banyak} \end{array} \right]$

simbah	[	+ deras	]
		+ banyak	
		+ percikan	
		+ mencurah-curah	

Berlakunya penambahan makna ini adalah kerana *nagareru* (mengalir) menunjukkan sesuatu yang luarbiasa keluarnya peluh. Untuk menyatakan berpeluh biasa bahasa Jepun hanya menyebut *ase ga deru* (peluh keluar) sahaja. Tetapi oleh kerana *ase ga taki no yoo ni nagareru* itu digunakan sebagai sesuatu yang luarbiasa keluarnya bagai air terjun sudah tentu Bahasa Melayu pun perlu menunjukkan keluarbiasaannya dengan menggunakan perkataan *simbah*. Penambahan makna ini tidak terdapat di dalam komponen makna *nagareru*.

#### 1.4. OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini bertujuan untuk mengkaji dan menganalisis terjemahan bahasa kiasan daripada bahasa Jepun ke dalam bahasa Melayu untuk mengenal pasti bahasa kiasan yang digunakan dan strategi-strategi penterjemahan bahasa kiasan yang diambil penterjemah.

Untuk itu, sebuah teks telah dipilih iaitu sebuah novel terjemahan daripada bahasa Jepun karya Soseki Natsume (1914) berjudul KOKORO

yang telah diterjemahkan ke dalam bahasa Melayu oleh Thaiyibah Sulaiman (1996) berjudul KALBU.

Objektif utama kajian ini adalah:-

1. Mengenal pasti dan menyenaraikan jenis-jenis bahasa kiasan yang terdapat dalam teks asal.
2. Mengenal pasti dan menyenaraikan terjemahan bahasa kiasan yang terdapat dalam teks terjemahan.
3. Mendapatkan kekerapan penggunaan bahasa kiasan menurut bab.
4. Mengenal pasti dan mengkaji strategi yang digunakan oleh penterjemah bagi menterjemahkan bahasa kiasan dalam teks ini.

## **1.5. SKOP KAJIAN**

Kajian ini berdasarkan kepada terjemahan bahasa kiasan dalam sebuah novel sahaja iaitu novel KOKORO yang menumpukan kepada 3 jenis bahasa kiasan iaitu metafora, simili dan idiom di dalam ketiga-tiga bab novel ini.

## **1.6. LATARBELAKANG TEKS KAJIAN**

### **1.6.1. Novel KOKORO**

Novel KOKORO ini merupakan sebuah cerita bersiri di dalam Akhbar Asahi yang ditulis oleh novelis terkemuka Jepun Soseki Natsume (1867-1916) pada tahun 1914 sebelum ia dibukukan.



Novel KOKORO ini memperlihatkan kekacauan fikiran dan perasaan yang dihadapi oleh watak utama yang merupakan seorang yang terpelajar tetapi mengasingkan dirinya dari dunia kerana tekanan jiwa disebabkan oleh kesunyian di dalam arus kemodenan. Novel ini berlatarbelakangkan zaman akhir pemerintahan Meiji di mana terdapatnya proses permodenan yang agak pesat menyebabkan nilai-nilai tradisi hampir dilupakan.

Soseki Natsume dilahirkan di Tokyo dalam tahun 1867 dan beliau merupakan graduan Kesusasteraan Inggeris dari Universiti Imperial Tokyo. Beliau telah dihantar oleh kerajaan Jepun ke England pada tahun 1900 dan sekembalinya beliau telah ditugaskan sebagai pensyarah kesusasteraan Inggeris di Universiti Imperial Tokyo. Dari tahun 1907 beliau telah mula berkecimpung di arena penulisan. Novel KOKORO dianggap sebagai hasil penulisan beliau yang teragung.

### **1.6.2. Latarbelakang Penterjemah**

Thaiyibah Sulaiman telah menterjemah novel ini dari versi Jepun dan telah mengesahkannya kepada pengkaji. Beliau adalah seorang graduan dari Universiti Waseda dan telah lama berkecimpung di dalam bidang penterjemahan. Selain daripada *Kalbu*, hasil-hasil terjemahan beliau antaranya adalah *Momotaro* ( 1994) dan *Meniti Senja* (1999), manakala hasil-hasil tulisan beliau adalah *Nahu Bahasa Jepun* (1997) dan *Mari belajar*

*Bahasa Jepun* (1998). Beliau adalah bekas Ketua Jabatan Bahasa Jepun, di Universiti Kebangsaan Malaysia. Kini beliau berkhidmat dengan sebuah syarikat Jepun yang juga terlibat dengan kerja-kerja terjemahan. *KOKORO* telah diterjemahkan dalam tahun 1996 dan diterbitkan oleh Dewan Bahasa dan Budaya.

### **1.7. KEPENTINGAN KAJIAN**

Kajian ini penting bagi mereka yang ingin mempelajari dan mendalami bahasa Jepun, lebih-lebih lagi kerana aspek bahasa kiasan yang dipaparkan mempunyai kaitan yang rapat dengan budaya. Ini adalah kerana latarbelakang budaya merupakan penentu kepada penggunaan bahasa kiasan dalam petuturan dan penulisan sesuatu bahasa itu.

Bagi mereka yang berkecimpung dalam bidang penterjemahan, strategi penterjemahan bahasa kiasan perlu sekali diketahui dan dikaji. Penterjemahan bahasa kiasan adalah satu aspek penterjemahan yang bukan sahaja memerlukan pengetahuan bahasa-bahasa dan budaya yang terlibat, tetapi juga pengetahuan khusus tentang wacana dan strategi yang sesuai bagi bahasa kiasan.

#### **1.7.1. Penggunaan Bahasa Jepun meningkat**

Sejak kebelakangan ini bahasa Jepun telah menunjukkan peningkatan penggunaannya di seluruh dunia. Banyak sebab yang mendorong

peningkatan ini tetapi sebab yang paling ketara sekali ialah taraf yang diberikan kepada negara Jepun sebagai kuasa ekonomi yang kedua terbesar di dunia. Berkisar daripada keadaan ini kajian demi kajian telah dilakukan dari segenap aspek tentang negara Jepun termasuk bahasa dan budayanya.

Bermula daripada Dasar Pandang Ke Timur yang dilancarkan oleh Perdana Menteri Dato Seri Dr. Mahathir pada awal tahun 80 an, penggunaan bahasa Jepun makin meningkat penggunaannya sehinggalah ke masa kini. Peningkatan ini dapat dilihat daripada pelbagai bidang termasuklah pendidikan, perindustrian dan perkilangan, pelancongan, sosial dan lain-lain lagi.

Langkah pertama dalam merealisasikan Dasar Pandang Ke Timur ini adalah penghantaran pelajar ke Jepun. Maka dengan adanya program-program persediaan bahasa Jepun di pusat-pusat pengajian tinggi seperti Ambang Asuhan Jepun di Universiti Malaya, Program Teknikal Ke Jepun di Universiti Teknologi Malaysia dan Yayasan Pelajar Mara telah meningkatkan lagi penggunaan bahasa Jepun. Sebagai contoh, Rancangan Persediaan Khas Ke Jepun ( RPKJ ) di Universiti Malaysia telah berjaya menghantar pelajar ke universiti-universiti Jepun sejak tahun 1984 lagi. Adalah dianggarkan pelajar yang mempelajari bahasa Jepun di ketiga-tiga institusi tersebut menjangkau seramai 700 orang pelajar pada satu-satu masa. Ini tidak termasuk pelajar-pelajar yang belajar secara persendirian di pusat-pusat

tuisyen yang banyak terdapat di negara ini. Bahasa Jepun juga ditawarkan sebagai matapelajaran wajib dan elektif di universiti-universiti di seluruh negara.

Kementerian Pendidikan Malaysia melalui sekolah-sekolah asrama penuhnya telah memperkenalkan bahasa Jepun sebagai mata pelajaran elektif di sekolah tersebut dan merupakan mata pelajaran yang paling popular sejak ia diperkenalkan pada tahun 80 an.

Institusi-institusi Jepun yang terdapat di Malaysia juga menjalankan usaha mereka untuk mengembangkan lagi penggunaan bahasa Jepun melalui aktiviti-aktiviti mereka. Yayasan Jepun ( *Japan Foundation* ) sentiasa memberikan kerjasama dalam menangani masalah kekurangan pakar-pakar bahasa Jepun yang dipinjamkan kepada Universiti Malaya dan universiti Teknologi Malaysia. Pihak *Japan Association of Commerce, Trade and Industries of Malaysia* (JACTIM) melalui tabung kewangannya memberikan insentif kepada pelajar-pelajar yang mengambil mata pelajaran bahasa Jepun sebagai mata pelajaran wajib untuk menggalakkan pelajar-pelajar berkenaan menggunakan bahasa Jepun di dalam kajian mereka. *Nisshio Iwai Corporation* telah bergiat sekian lama dalam usahanya untuk mengembangkan penggunaan bahasa Jepun melalui pertandingan menulis esai dan syarahan dalam bahasa Jepun. *Japan International Cooperation Agency* ( JICA ) juga turut memainkan peranannya mewajibkan peserta-

peserta kursus dalam perkhidmatan untuk mengikuti kursus bahasa Jepun selama enam bulan sebelum mendapatkan latihan teknikal di Jepun nanti.

Kementerian Pendidikan dan Sains Jepun telah mengeluarkan sejumlah besar biasiswa kepada pelajar-pelajar Malaysia yang berhasrat untuk melanjutkan pelajaran ke Jepun. Dengan secara tidak langsung pemberian biasiswa ini telah menggalakkan para pelajar untuk mempelajari bahasa Jepun untuk berhubung dengan orang Jepun semasa di Jepun nanti.

Di sektor perindustrian dan perkilangan di masa ini banyak terdapat kilang-kilang Jepun yang beroperasi di sini. Bukan sahaja mereka membawa teknologi dan etika kerja tetapi juga membawa bahasa mereka. Oleh yang demikian seseorang yang berkemampuan menggunakan bahasa Jepun akan dapat berkomunikasi dan berinteraksi dengan majikan mereka dengan lebih berkesan. Di atas sebab inilah majikan-majikan ini menggalakkan para pekerja mereka mempelajari bahasa Jepun.

Para pelancong Jepun merupakan kumpulan yang ketiga besarnya melawat Malaysia selepas pelancong dari Eropah dan Singapura. Oleh yang demikian sektor perhotelan mesti memperlengkapkan para pekerja mereka supaya boleh bertutur dalam bahasa Jepun. Ekoran daripada pertambahan kedatangan pelancong Jepun juga telah menggalakkan pengusaha-

pengusaha pelancong untuk menyediakan lebih ramai jurubahasa untuk menampung permintaan daripada pelancong Jepun ini.

Bangsa Jepun sangat dihormati kerana semangat mereka untuk berjaya. Dari sebuah negara yang hampir bankrap selepas Perang Dunia Kedua, Jepun telah bangkit semula dalam jangka masa yang sangat pendek. Keajaiban ini menjadikan negara Jepun sebuah model untuk ditiru oleh negara-negara ketiga termasuk Malaysia.

Di dalam usaha untuk mempelajari kemajuan negara Jepun, pengetahuan tentang bahasanya adalah merupakan langkah pertama. Selaras dengan amanat Dr. Mahathir supaya orang Malaysia mencontohi budaya kerja orang Jepun, penggunaan dan pemahaman bahasa Jepun secara efektif akan dapat membolehkan proses penyerapan dilakukan dengan lebih berkesan.

#### **1.7.2. Beberapa kepelbagaian makna bahasa kiasan dalam bahasa Jepun.**

Sebagai contoh, perkataan Bahasa Jepun [ *ki* ] secara literalnya membawa banyak sekali makna iaitu perasaan, fikiran, keinginan, perwatakan, perhatian dan sebagainya. Tetapi perkataan [ *ki* ] ini jarang

digunakan sendirian. Biasanya perkataan [ *ki* ] ini digabungkan dengan frasa-frasa lain untuk membentuk bahasa kiasan.

- |                                 |                           |
|---------------------------------|---------------------------|
| Cth 1: [ <i>Ki ga ookii</i> ]   | ( Perasaan yang besar )   |
| Cth 2: [ <i>Ki no mijikai</i> ] | ( Fikiran pendek )        |
| Cth 3: [ <i>Ki no nagai</i> ]   | ( Fikiran panjang )       |
| Cth 4: [ <i>Ki no tsuyoi</i> ]  | ( Perasaan kuat )         |
| Cth 5: [ <i>Ki no yowai</i> ]   | ( Perasaan lemah )        |
| Cth 6: [ <i>Ki wo mawasu</i> ]  | ( Memusingkan perhatian ) |
| Cth 7: [ <i>Ki wo kubaru</i> ]  | ( Mengedarkan perhatian ) |

Apabila [ *Ki* ] ditambah dengan frasa adjektif ( samada menggunakan partikel *ga* atau *no* ) atau frasa kata kerja ( dengan menambah partikel *wo* ), maka makna yang diterjemah secara literal seperti di atas, telah kehilangan maknanya yang sebenar lantas telah menerbitkan makna yang baru yang bukan dikehendaki. Di dalam kebudayaan Bahasa Jepun untuk menyatakan sesuatu perasaan atau fikiran secara terus adalah sesuatu yang dianggap kurang manis. Oleh sebab itu bahasa figuratif seperti yang di atas itu digunakan supaya maknanya dilafazkan dengan secara tidak langsung dan lebih bersifat rendah diri. Contoh 1, *Ki ga ookii*, secara literalnya *ki* – *perasaan*, *ga ookii* – *yang besar*, adalah bukan makna yang hendak disampaikan tetapi maksud sebenarnya ialah *murah hati*. Makna yang terdapat di dalam terjemahan literal, *perasaan ( keinginan ) yang besar*

membawa konotasi negatif manakala *murah hati* memberikan imej yang positif. Bagi contoh 2, *ki no mijikai, ki – fikiran, mijikai – pendek*, bukan bererti seseorang itu pendek akal tetapi erti sebenarnya ialah *bersifat pemarah* dan lawannya, contoh 3, *ki no nagai, ki – fikiran, nagai – panjang* iaitu maksudnya ialah *seseorang yang penyabar*. Kalau di dalam Bahasa Melayu pendek akal ( fikiran ) ertinya kekurangan idea atau usaha manakala panjang akal ( fikiran ) ertinya banyak idea atau banyak usaha. Di dalam kebudayaan Bahasa Jepun untuk menyebut panjang atau pendek akal itu ada menggunakan bahasa kiasan yang lain, jadi sekiranya penterjemah tidak mengambil perhatian terhadap perbezaan makna ini tentulah ianya menimbulkan masalah di dalam terjemahannya.

Contoh 4 dan 5, mungkin senang difahami kerana maknanya agak serupa dengan Bahasa Melayu. *Ki no tsuyoi, ki – perasaan, tsuyoi – kuat*. Makna sebenarnya ialah *kemahuan kuat, tahan hati dan keras hati*. Ini adalah kerana kata adjektif *tsuyoi* ( kuat ) sudah membawa erti yang agak serupa dengan Bahasa Melayu. Begitu juga dengan *ki no yowai, ki – perasaan, yowai – lemah*. Makna sebenarnya ialah *berjiwa lemah, lembek dan lemah*.

Konsep penggunaan perkataan [ *ki* ] ini di dalam Bahasa Jepun meliputi bidang yang sangat luas lebih-lebih lagi apabila ianya digunakan secara figuratif. Ini adalah kerana di dalam kebudayaan Jepun pemusatan terhadap sesuatu perlakuan banyak kaitannya dengan perasaan dan fikiran.



Contohnya,

Cth 8: [ *Saru to inu* ] ( Monyet, dan anjing )

Cth 9: [ Kucing dan anjing ]

Bagi masyarakat Jepun binatang belaan yang dianggap popular adalah anjing dan kucing. Kadang-kadang sebuah rumah ada membela kucing dan anjing dan kedua-dua binatang ini boleh hidup aman damai sesama mereka. Oleh sebab itulah untuk menunjukkan kacau bilau kerana pergaduhan atau pertengkaran, kebudayaan Jepun tidak menggunakan perumpamaan *seperti anjing dan kucing* kerana di dalam kehidupan mereka tiada pergaduhan di antara anjing dengan kucing maka perumpamaan *seperti anjing dan kucing* tidak timbul. Ini adalah kerana pengalaman pergaduhan kedua binatang itu tidak ada di dalam pandangan hidup ( world view ) mereka. Tetapi pergaduhan sering berlaku di antara anjing dengan monyet dan bahasa kiasan *seperti anjing dan monyet* memang ada di dalam kebudayaan Jepun. Padanan yang sesuai untuk *seperti anjing dan monyet* di dalam Bahasa Jepun bolehlah diberikan *seperti anjing dan kucing* di dalam Bahasa Melayu. Ini adalah kerana di dalam pandangan hidup masyarakat Melayu, anjing tidak dianggap sebagai binatang belaan dan kemungkinan untuk kucing dan anjing tidak bergaduh adalah tipis sekali. Bolehlah dirumuskan di sini bahawa pandangan hidup sesebuah masyarakat itu

dipengaruhi oleh kebudayaannya lantas mempengaruhi juga penggunaan bahasa untuk mengucapkan atau memperkatakan sesuatu perkara.

Apabila menterjemah unsur-unsur kebudayaan sesuatu teks bahasa sumber ke bahasa sasaran, sebenarnya kita menukarkan latarbelakang satu kebudayaan kepada satu kebudayaan lain yang sepadan di mana penggunaan bahasa kiasan di dalam kebudayaan masyarakat itu adalah disebabkan oleh perkara-perkara yang berlaku di persekitaran masyarakatnya. Latarbelakang kebudayaan masyarakat Jepun banyak berbeza dengan kebudayaan masyarakat Melayu. Oleh yang demikian apabila menterjemah bahasa kiasan Bahasa Jepun ke dalam Bahasa Melayu perlulah disesuaikan bahasa kiasan itu dengan menggunakan bahasa kiasan Bahasa Melayu dan terjemahan yang sesuai untuk menyatakan perkara yang sama.

Cth 10: [ *Ringo no yoo na hoho* ] ( Pipi seperti epal )

Cth 11: [ Pipi bagai pauh dilayang ]

Di dalam Bahasa Jepun untuk menyatakan sifat pipi yang cantik dilambangkan dengan buah epal kerana di Jepun terdapatnya buah epal. Buah epal yang dimaksudkan adalah buah epal yang kemerah-merahan. Kulit wanita Jepun seperti mana diketahui adalah putih kalau dibandingkan dengan wanita Melayu. Ini adalah disebabkan oleh faktor cuaca negara

Jepun yang membenarkan kulit wanita mereka itu putih. Jadi, perbandingan di antara warna putih dengan warna kemerahan akan menimbulkan keadaan atau sifat pipi yang cantik. Maka untuk melambirkan satu perlambangan kemerahan ini kebudayaan masyarakat Jepun menggunakan buah epal yang masak ranum sebagai perumpamaan untuk menunjukkan cantiknya keadaan pipi seseorang wanita itu, maka mereka menggunakan perumpamaan *ringo no yoo na hoho*. Di mana *ringo* ertinya ialah *buah epal* dan *no yoo na* ertinya *seperti* dan *hoho* adalah *pipi*.

Jika diterjemah ke dalam Bahasa Melayu secara literal, *pipi seperti epal*, tentunya pembaca Bahasa Melayu tidak dapat membayangkan makna bagaimana cantiknya pipi itu kerana buah epal tidak terdapat di dalam masyarakat Melayu. Kalau ada pun perbezaan yang dapat diambil kira hanya pada warnanya sahaja samada hijau atau pun merah tetapi makna yang mendalam di dalam *ringo no yoo na hoho*, tidak dapat difahami. Ini adalah kerana di dalam kebudayaan Melayu untuk melambangkan kecantikan pipi seseorang wanita itu, kita menggunakan perumpamaan *pipi bagi pauh dilayang*. Di dalam masyarakat Melayu buah pauh adalah merupakan buah yang ada di sekeliling mereka di mana bentuk dan warna buah tersebut memang difahami dengan mendalam. Apabila buah pauh dilayang akan menghasilkan hirisan yang cantik bentuknya. Bahasa kiasan Bahasa Melayu ini tidak menekankan kepada warna tetapi lebih kepada bentuknya. Walaupun terdapat perbezaan dari segi makna perlambangannya tetapi

kedua-dua perumpamaan ini jelas menunjukkan kecantikan pipi seseorang wanita. Pemindahan latarbelakang kebudayaan masyarakat Jepun ini perlu dilakukan kepada latarbelakang kebudayaan masyarakat bahasa sasaran ( Bahasa Melayu ). Jadi, *ringo no yoo na hoho* bolehlah dipindahkan kepada *pipi bagai pauh dilayang*.

Jelaslah bahawa tiap-tiap kebudayaan mempunyai ciri-ciri yang berbeza di dalam menentukan bahasa yang digunakan. Ini adalah kerana sesuatu kebudayaan ini akan mengenakan peraturan atau situasi mana yang diperlukan untuk sesuatu perkataan itu dapat digunakan. Di dalam membuat terjemahan faktor-faktor ini amat penting supaya keistimewaan dan kelebihan tiap-tiap bahasa itu dihormati kerana jika tidak bukan sahaja terjemahan itu menjadi tidak baik atau tidak betul tetapi sedikit sebanyak mencacatkan keunikan bahasa sumber itu dan kebudayaannya.

#### **1.7.4. Konsep warna dalam budaya.**

Pemilihan warna di dalam kebudayaan sesuatu masyarakat juga memainkan peranan yang tidak kurang pentingnya. Lihat sahaja warna-warna pada lampu isyarat di mana kita biasa dengan warna merah, kuning dan hijau tetapi berbeza dengan masyarakat Jepun di mana warnanya ialah merah, kuning dan biru. Mengapakah terdapatnya berlainan makna warna hijau di dalam kebudayaan Jepun? Ini adalah kerana kejadian-kejadian dan keadaan-

keadaan yang tertentu yang terdapat di dalam sesuatu kebudayaan itu juga mempengaruhi bahasanya. Dengan lain perkataan, peta warna tiap-tiap bahasa itu dibuat berdasarkan sudut pandangan dan pengalaman yang dialami oleh kebudayaan masyarakat itu.

Cth 16: [ *Aomono* ] ( Sayuran biru )

Cth 17: [ Sayuran hijau ]

*Aomono* seperti di dalam contoh 16 sebenarnya adalah gabungan warna *Ao* iaitu biru dan *mono* memberi erti benda dan biasanya dirujuk kepada sayur-sayuran. Berbeza dengan kebudayaan masyarakat Melayu, warna hijau melambangkan tumbuh-tumbuhan termasuklah sayur-sayuran. Warna utama di dalam Bahasa Melayu jelas dibahagikan iaitu merah, kuning, biru, hijau, hitam dan putih manakala dalam masyarakat Jepun warna hijau dimasukkan dalam warna utama biru. Oleh kerana itulah kadang-kadang warna hijau dirujukkan sebagai biru.

Cth 18: [ *Kaoiro ga aoi* ] ( Air muka yang biru )

Cth 19: [ Muka pucat ]

Cth 20: [ *Iro ga shiroi hito* ] ( Orang yang putih )

Jika merujuk kepada keadaan orang yang sakit Bahasa Jepun menggunakan warna biru, *Kaoiro* ( airmuka ), *ga aoi* ( yang biru ). Tetapi di dalam Bahasa Melayu untuk menerangkan keadaan orang yang sakit kita merujuknya kepada perkataan *pucat* yang mempunyai unsur-unsur keputihan. Di sini terdapat kelainan di dalam penggunaan warna yang disebabkan oleh pandangan dan pengalaman yang berbeza dialami oleh kedua-dua kebudayaan ini. Jikalau kita cuba menggunakan warna untuk menerangkan keadaan seseorang itu putih seperti contoh 20, *iro* ( warna ), *ga shiroi* ( yang putih ), *hito* ( orang ), ianya tidak menggambarkan keadaan sakit di dalam kebudayaan Jepun kerana warna putih membawa makna positif iaitu kalau digunakan kepada wanita tentunya imej cantik diberikan, jika digunakan kepada rambut, merujuk kepada orang tua dan kalau kepada orang muda campuran rambut hitam dan putih yang dipanggil sebagai *romance grey* oleh masyarakat Jepun itu dianggap menarik.

Di dalam melakukan proses penterjemahan jika warna-warna itu ada persamaannya di dalam kebudayaan Melayu maka ianya tiada masalah. Warna-warna ini biasanya terdiri daripada warna-warna utama. Jika sesuatu padanan warna tidak dapat dicari di dalam Bahasa Melayu maka boleh diterjemahkan dengan meminjam dan mengekalkan warna bahasa sumber itu, seperti warna *pink*. Kalau diterjemah secara literal tentunya konotasinya agak berbeza.

Jika variasi warna yang padanannya tidak terdapat di dalam Bahasa Melayu, cara menterjemahnya ialah dengan mencari padanan tempatan yang sewarna. Sebagai contoh *momoiro* yang mirip warna *pink* di dalam Bahasa Inggeris. Jadi kalau dipadankan dengan kebudayaan Melayu warna *momoiro* ini boleh diterjemahkan sebagai *merah samar*. Tetapi warna merah samar jarang sekali digunakan sekarang kerana warna *pink* telah digunakan dengan meluas sekali untuk menggantikan warna merah samar.

Untuk mengelakkan mesej komunikasi yang salah terhadap imej warna di antara kebudayaan bahasa sumber dengan bahasa sasaran, seseorang penterjemah itu mesti memahami pandangan hidup kebudayaan masyarakat bahasa sumber kerana warna adakalanya dipandang tidak serupa oleh kebudayaan tertentu.

Setelah memahami dengan jelas dan terperinci ciri-ciri atau sifat-sifat serta perbezaan-perbezaan yang terdapat di dalam sesuatu kebudayaan masyarakat bahasa sumber maka barulah seseorang penterjemah itu dapat menyampaikan mesej yang jelas dan tepat kepada pembaca bahasa sasaran.

#### **1.8. KATEGORI BAHASA KIASAN YANG DIKAJI**

Pada amnya bahasa kiasan ialah bahasa, ungkapan, frasa dan perkataan yang menyampaikan sesuatu makna dengan gaya halus dan tidak

secara terus atau literal. Bahasa kiasan yang dikaji dalam kajian ini adalah seperti berikut:-

1. *Idiom* : Maksud kiasan yang memerlukan beberapa perkataan yang berfungsi sebagai satu unit untuk membentuk maknanya. Istilah *idiom* digunakan kerana terjemahan *idiom* menurut Kamus Dwibahasa Dewan Bahasa dan Pustaka (1985) adalah kiasan. Ada juga kamus-kamus lain yang memberikan makna *idiom* dengan *idiom* juga. Kamus-kamus tersebut adalah seperti di bawah ini:-

(a) Kamus Inggeris – Melayu Dewan (1992)

-*idiom*, ungkapan, simpulan bahasa.

(b) Sinonim Inggeris – Melayu (1994)

- *bahasa kiasan*, ungkapan, *idiom*.

(c) Kamus DwiBahasa Oxford (1999)

- *kiasan*, *idiom*, gaya penggunaan bahasa.

(d) Kamus DwiBahasa Bahasa Inggeris – Bahasa Malaysia (1979)

- *kiasan*.

Oleh yang demikian untuk mengelakkan kekeliruan sub bahagian bagi bahasa kiasan istilah *idiom* digunakan.

2. Metafora: Maksud kiasan yang menggunakan perbandingan yang tidak langsung atau pun tersembunyi untuk menyampaikan maksud.



Contoh: [ *toki wa kane nari* ] ( masa itu emas )

3. Simili : Maksud kiasan yang menggunakan perbandingan yang langsung dan jelas untuk menyampaikan maksud.

Contoh: [ *ringo no yoo na hoho* ] ( pipi seperti epal )